

KONGSVINGER KOMMUNE

SKAL BEHANDLES I			
Utvalg	Møtedato	Saksnr	Saksbehandler
Planutvalget	26.01.2010	005/10	SHA

Saksansv.: Steinar Haarr

Arkiv: K2-V20

: Arkivsaknr.: 10/149

HØRING - FORSLAG TIL VERNEHJEMMEL I JORDLOVEN

Dokumentliste: (ikke vedlagt):

Høringsbrev fra LMD
Høringsnotat
Endringsforslag lovtekst jordloven
SLFs rapport: Vernehjemmel i jordlova

Saksopplysninger:

Landbruks- og matdep.	
Saksnr.: 2008/1973-190	Doknr.:
Mottatt: 28 JAN 2010	
Saksbeh.: ASR/MA	Ark.: 410
Kopi:	Avskr.:

Landbruks og Matdepartementet sendte 11.9 2009 ut høringsbrev om høring til endring i jordloven hvor innholdet er forslag til vernehjemmel i jordloven. Bakgrunnen for forslaget er erkjennelsen av at dyrka jord er en ikke fornybar ressurs som det er nødvendig å ta vare på for å sikre matproduksjon i framtida. Høringsfrist er satt til 10. januar 2010. Kongsvinger har fått forlenget høringsfristen til 30.01.2010.

Regjeringens mål for jordvernet, uttrykt i St.meld.nr. 26 (2006 – 2007), er å:

- Halvere årlig omdisponering av de mest verdifulle jordressursene innen 2010.
- Stimulere kommunene til å utpeke kjerneområder for landbruk som grunnlag for kommunale planavklaringer.
- Stimulere til regionale planprosesser i by- og tettstedsområder. Der det trekkes langsiktige jordverngrensler.
- Arbeide for å redusere avgangen av dyrka mark til samferdselstiltak.

Statens landbruksforvaltning (SLF) og SSB's seneste statistikk viser at det ble nedbygd 7900 dekar matjord i 2008. Målet er at omdisponeringen ikke skal overstige 5700 dekar per år. På grunn av økonomisk vekst, økt sentralisering og befolkningsvekst mener departementet at det vil bli krevende å nå og opprettholde nivået i målsettingen. Departementet mener derfor at det er behov for tiltak, og ga i brev av 2. desember 2008 Statens landbruksforvaltning (SLF) i oppgave å utrede en hjemmel for vern av dyrka jord. På bakgrunn av rapporten fra SLF har departementet sendt ut på høring et forslag til ny vernehjemmel i jordloven. Dette forslaget innebærer blant annet:

- At det lovfestes en hjemmel for vern av dyrka jord i jordlova. Målet er å gi de mest verdifulle jordressursene varig vern som jordvernområder. Dette innebærer at jordbruksdriften i jordvernområdet i hovedsak fortsetter som før.
- At adgangen til å omdisponere og fradele dyrka jord blir innskrenket i disse jordvernområdene. SLF mener at det skal være adgang til å fradele eiendommens jordbruksarealer og selge disse som tilleggsjord også i jordvernområdene.
- **Myndigheten til å gi samtykke til omdisponering og deling i jordvernområdene plasseres hos Fylkesmannen. SLF blir klagemyndighet. Kommunene fratras myndigheten i disse jordvernområdene.**
- Vernet skal gjelde verdifull dyrka jord. Egnethet for matkornproduksjon blir et av flere kriterier for utvelgelse av aktuelle jordvernområder. Andre kriterier vil være at arealene har en viss størrelse, og at de er mest mulig sammenhengende.

- Det settes i gang en prosess for å vurdere aktuelle jordvernområder i alle deler av landet når loven trår i kraft.
- Verneprosesser kan deretter igangsettes for enkelte områder. Fylkesmannen fremmer forslag for SLF som deretter vurderer og avgjør hvilke konkrete områder som skal utredes for vern.
- Det legges til rette for gode medvirkningsprosesser slik at grunneiere, planmyndigheter og andre får muligheter til å uttale seg.
- De strengere bestemmelsene skal gjelde fra det tidspunkt SLF har fattet vedtak om oppstart av verneprosess.

Virkningen av et vernevedtak blir at den vernede jorda ikke kan "brukast til anna føremål enn jordbruksproduksjon". Forbudet omfatter blant annet bygging av landbruksveger og oppføring av bygninger knyttet til driften av eiendommer som ligger innenfor verna områder.

Hensikten med oppretting av jordvernområder er å gi områder med verdifull matjord særlig beskyttelse. Da må vilkårene for tillatelse til omdisponering være strengere enn etter Jordloven § 9, ellers oppnår man ikke annet enn at avgjørelsesmyndigheten flyttes til fylkesmannen. Departementet vil derfor foreslå at fritak fra forbudet bare kan gis dersom tiltaket "ikkje strir mot føremålet til vernevedtaket og tiltaket har lite å seie for verneverdiane i jordvernområdet, eller dersom omsynet til tryggleik eller samfunnsinteresser av særleg stor vekt taler for det". Dette er ment å innbære en klar innstramming av dispensasjonsvilkårene i forhold til vilkårene i omdisponeringsforbudet slik det er i dag i Jordloven § 9.

Departementet mener at det ikke er behov for bestemmelse om fradeling i jordvernområder, og foreslår at slike saker behandles på vanlig måte etter jordloven § 12.

Lovforslaget og høringsbrevet sier lite om antatt omfang av vern. Verneprosessen er beskrevet, og Fylkesmannen får en avgjørende rolle sammen med SLF i forslag og utredning. Høringsbrevet sier videre at områder skal utredes i alle fylker.

Vurdering:

Det anses som positivt at fulldyrka jord gis et sterkere vern. Omdisponering av verdifull dyrka jord er uheldig og er i regel en irreversibel prosess. Disse begrensede jordressursene må sikres for framtiden da behovet for mer mat i verden er stort sett i et lengre perspektiv.

Behovet for endringa føles ikke sterkt ut fra et lokalt ståsted. Omdisponering av dyrka mark skjer i regel i arealplan eller reguleringsplan, og da i samråd med Fylkesmannen, som også har innsigelsesrett. Kommunen har avgjørelsesmyndighet i enkeltsaker.

Erfaringer fra kommunenes forvaltning de siste åra er slik at det er små areal som blir omdisponert ved kommunens delegering i enkeltsaker. Det er i plansaker, særlig innenfor samferdselsektoren, en finner storparten av det omdisponerte arealet, og her har staten allerede svært stor mulighet til å påvirke utviklinga.

I Kongsvinger er de siste 4 år omdisponert føgene arealer dyrka jord etter SSBs statistikk med utgangspunkt i Kostra - tall:

	2005	2006	2007	2008
Omdisponert som enkeltsak etter jordloven	0	0	20	13
Omdisponert som plansak etter pbl.	0	0	0	10
Sum	0	0	20	23

Det tas forbrhold om feil i forbindelse med innrapporteringen til Kostra.

Av dette gjelder arealene etter pla- og bygningsloven arealer til samferdsel. Arealene etter jordlovern gjelder veiformål, skogplanting og tomter.

Fylkesmannen har virkemidler i Pbl. i dag. Han kan fremme innsigelser til planer vedtatt av kommunene, og kan også påklage vedtak fattet i kommunene. Forslaget kan ikke oppfattes som annet enn en kraftig kritikk av fylkesmannens ivaretagelse av nasjonale jordverninteresser gjennom Pbl.

Konstitusjonelt er dette et forslag om å flytte makt fra lokal myndighet til sentral myndighet ved at kommunene fratras retten til å fatte vedtak i jordvernområdene. Myndigheten blir overført til fylkesmannen. Prosessen er omvendt i forhold til strømmingene siste tiår, og begrunnes i at det er nasjonale spørsmål som må behandles nasjonalt, og at spørsmålet ikke er tilstrekkelig ivare tatt nå. Det stilles spørsmål ved om dette er en effektiv og god måte å drive forvaltning på. Ut fra dette kan en bedre og sterkere planprosess være et alternativ til vern. Det gir ikke samme formell lovstatus, men kan ha samme effekt.

Det avgjørende poeng i saken er omfang og praktisering. Det er ikke sagt noe om omfang annet enn at det skal gjøres vurderinger i alle fylker, og at det er viktige jordbruksareal og areal under press som skal vernes. Det er likevel ganske sikkert at Kongsvinger kan bli berørt av forslaget. Selv om departementet har sagt noe om praktisering av dispensasjoner innenfor verneområde, vil praksis som utvikles være av stor betydning for i hvor stor grad dette vil styre utviklinga i eventuelle jordvernområder.

Jordbruk er som andre næringer, en dynamisk næring. Teknologisk utvikling, markedsendringer og generell samfunnsutvikling er viktige premissleverandører for endringene i næringa. I verste fall kan et vern være en hemsko i dynamikken. Eksempler på dette er behov for bedre driftsveger og nye utradisjonelle driftsbygninger.

Overordna er det likevel å sikre en god samfunnsutvikling og god arealbruk. Da er det mange hensyn å ta, og jordvern er et av dem. Dette forslaget løfter jordvern fra å være et hensyn i planlegginga til å være en på forhånd definert skranke, selvsagt på bekostning av andre forhold.

Landbruksforvaltningen konkluderer med at dagens lovverk er godt nok for å sikre tilstrekkelig jordvern. Det er i arealplan og reguleringsplan areal blir omdisponert, og staten har stor påvirkingskraft i disse sakene. Når praksis ikke er i tråd med Stortingets vilje, er det ikke lovverket, men praksis som må endres.

Rådmannens INNSTILLING

Kongsvinger kommune ser behovet for å ta vare på de mest verdifulle jordressursene til matproduksjon, men en ser også at omdisponering i noen tilfeller ikke er til å unngå, særlig ved utbygging av kommunikasjonsårer eller for å ivareta andre samfunnsinteresser.

Kommunen ønsker derfor at det ikke innføres en egen vernehjemmel med et nytt byråkratisk forvaltningsregime.

Dette begrunnes med følgende:

1. Kongsvinger kommune mener at plan- og bygningsloven sammen med jordloven gir mulighet for å praktisere et strengt jordvern, samtidig som en foretar de nødvendige avveining mot andre samfunnsinteresser.
2. Departementets forslag om vernehjemmel i jordloven bygger på det grunnlaget at dagens praktisering av jordvernbestemmelsene i jordloven og plan- og bygningsloven er utilstrekkelig. Departementet har ikke gjort vurderinger av andre måter å stramme inn jordvernet på. Slike muligheter finnes allerede i plan- og bygningsloven gjennom statlige planretningslinjer, regional planstrategi, regional plan og planbestemmelse foruten gjennom statlig og regional deltaking i kommunal planlegging. Disse mulighetene bør utnyttes framfor å lage et nytt forvaltningsregime.

26.01.2010 Planutvalget

PL-005/10

VEDTAK:

Kongsvinger kommune ser behovet for å ta vare på de mest verdifulle jordressursene til matproduksjon, men en ser også at omdisponering i noen tilfeller ikke er til å unngå, særlig ved utbygging av kommunikasjonsårer eller for å ivareta andre samfunnsinteresser.

Kommunen ønsker derfor at det ikke innføres en egen vernehjemmel med et nytt byråkratisk forvaltningsregime.

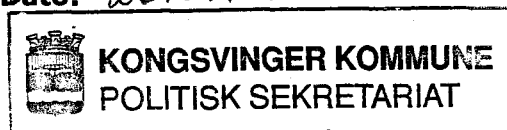
Dette begrunnes med følgende:

1. Kongsvinger kommune mener at plan- og bygningsloven sammen med jordloven gir mulighet for å praktisere et strengt jordvern, samtidig som en foretar de nødvendige avveining mot andre samfunnsinteresser.
2. Departementets forslag om vernehjemmel i jordloven bygger på det grunnlaget at dagens praktisering av jordvernbestemmelsene i jordloven og plan- og bygningsloven er utilstrekkelig. Departementet har ikke gjort vurderinger av andre måter å stramme inn jordvernet på. Slike muligheter finnes allerede i plan- og bygningsloven gjennom statlige planretningslinjer, regional planstrategi, regional plan og planbestemmelse foruten gjennom statlig og regional deltaking i kommunal planlegging. Disse mulighetene bør utnyttes framfor å lage et nytt forvaltningsregime.

Vedtaket var enstemmig.

Rett utskrift

Dato: 26.01.2010

Sigdis Waug

Kopi til:

Landbruks- og matdepartementet
Teknisk forvaltning